

22. 1. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nález Ústavního soudu ČR a námitky v směnečném řízení po indosaci směnky

Dne 18.7.2013 vydal Ústavní soud ČR náleží pod sp.zn. IV.ÚS 457/10 (dále jen „Nález“). Stěžovatelka – směnečný dlužník se ústavní stížností domáhala jednak zrušení rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o ponechání v platnosti směnečného platebního rozkazu a jednak zrušení ustanovení § 17 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení upravuje zásadu, že po indosaci směnky nemůže směnečný dlužník uplatňovat kauzální směnečné námitky vůči majiteli směnky, ledaže tento při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

V posuzovaném případě řešily obecné soudy v dnešní době poměrně častou situaci, kdy stěžovatelka jako fyzická osoba uzavřela smlouvu o půjčce s obchodní společností na částku ve výši 6.000,-Kč, přičemž k zajištění svých závazků z předmětné smlouvy o půjčce předala stěžovatelka věřiteli blankosměnku vlastní, splatnou bez protestu u věřitele, vystavenou dlužníkem v den podpisu smlouvy o půjčce, a to bez vyplnění data splatnosti a směnečné sumy. Po splacení cca jedné poloviny půjčky stěžovatelka přestala splácet a věřitelka doplnila v souladu se smlouvou do blankosměnky částku 30.320,- Kč a směnku rubopisem převedla na zahraniční společnost, která následně podala u krajského soudu žalobu na vydání směnečného platebního rozkazu. Proti vydanému směnečnému platebnímu rozkazu podala stěžovatelka námitky, o nichž bylo rozhodnuto rozsudkem krajského soudu tak, že směnečný platební rozkaz byl ponechán v platnosti. O podaném odvolání rozhodl Vrchní soud v Praze ústavní stížností napadeným rozsudkem, jímž rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Postup nabyvatele směnky a remitenta směnky považuje stěžovatelka za cílené jednání, kdy je poskytnuta půjčka nepatrné hodnoty a je podepsána blankosměnka, která je posléze vyplněna na částku mnohonásobně převyšující jistinu. Stěžovatelka považuje postup nabyvatele směnky v součinnosti s remitentem směnky za formu lichvy a použití § 17 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, v daném případě za nepřipustný způsob využití předmětného zákona.

Ústavní soud ČR posuzoval v Nálezu nejdříve ústavní stížností napadené rozhodnutí Vrchního soudu. Dospěl k závěru, že v případě, kdy na straně směnečného dlužníka vystupuje osoba, která s největší pravděpodobností nemá hlubší povědomí o právu směnečném, dochází fakticky k nerovnému postavení zúčastněných stran, i když formálně jsou si směnečný dlužník a věřitel rovni. Ústavní soud ČR nijak nezpochybnuje význam autonomie vůle v oblasti závazkových vztahů, nicméně zastává názor, že je potřebné zohlednit při posuzování vztahu směnečného věřitele a dlužníka jejich možné faktické nerovné postavení.

Se závěry obecných soudů, že pokud majitel směnky nejednal vědomě na škodu směnečného dlužníka, nelze ke kauzálním námitkám stěžovatelky přihlížet, Ústavní soud ČR v posuzovaném

případě nesouhlasí, „neboť v případě spotřebitelů nelze odhlížet od jejich specifických zájmů a postavení.[1]“. Jelikož v tomto konkrétním případě byla indosace směnek činností nikoliv ojedinělou, ale zavedenou rutinní praxí původního majitele směnky, jsou namíste důvodné pochybnosti o opravdovém účelu indosace směnky, kterou nedošlo k výkonu práva, ale k jeho zneužití. K tomu Ústavní soud ČR ještě dodal, že vedení „soudních sporů tohoto typu, pojaté primárně nikoliv jako dovolávání se ochrany práv, nýbrž jako obchodní a podnikatelská činnost produkující zisk, se ocitá na samé hraně institutu zneužití práva.[2]“. Ústavní soud ČR nijak nezpochybňuje důvody přísné formálnosti směnečného práva a směnečného řízení, ale současně konstatuje, že nelze aprobovat zneužití směnečných institutů v neprospěch jedné ze zúčastněných stran. I z tohoto důvodu Ústavní soud ČR nevidí problém v samotném § 17 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, ale v aplikaci předmětného ustanovení v praxi. Vybízí proto obecné soudy, aby se ve své rozhodovací činnosti „popraly“ s obdobnými případy z oblasti směnečného práva tak, aby opravdu poskytovaly ochranu právům. Ústavní soud ČR proto návrh na zrušení ustanovení § 17 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, odmítl, jelikož upřednostnil ústavně konformní interpretaci právního předpisu před jeho derogací.

Nálezem navazuje Ústavní soud ČR na své rozhodnutí ze dne 16. 10. 2012 pod sp.zn. Pl.ÚS 16/12, kterým zrušil tří denní lhůtu pro podání námitek ve směnečném řízení. Také v tomto předchozím rozhodnutí spatřuje Ústavní soud ČR problém v zneužívání přísnosti směnečného práva vůči osobám, po kterých nelze spravedlivě požadovat znalost směnečného práva a jeho specifických znaků.

Ústavní soud ČR tedy v Nálezu potvrdil názor na postavení spotřebitele jako slabší strany v oblasti směnečného práva, které je potřebné poskytnout ochranu, nicméně této ochrany nelze docílit prostřednictvím legislativních zásahů do úpravy směnečného práva, ale pomocí výkladu práva obecnými soudy v konkrétních případech jejich rozhodovací praxe.

JUDr. Anna Valeková,
advokátní koncipientka

autorka působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005
Fax: +420 251 566 006
e-mail: praha@msblegal.cz

[1] bod 17. Nálezu
[2] bod 21. Nálezu

Další články:

- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)